

bul fethinde rol oynayan okadar mühim âmiller bir tarafa bırakılarak Macar topçusu Urban öne sürülüyor (s. 393). Bu, ikinci dünya harbinde zaferi, sade atom bombası kâşifine atfetmekten de mubalağalıdır sanırım. Rus Kazaklarını, Amerikan "pioneer"lerine benzetmek, Amerika'da maalesef yayılmakta olan yersiz bir mukayesedir. Kazakların istilâya çalıştıkları Türk-İslâm toprakları, herhalde iptidâî kızilderililerle meskûn "wilderness" değildi. Esere tabii bazı [tarih hataları da ister istemez kaymıştır. Edirne'nin pâyitaht yapılması 1356 olarak gösteriliyor. Bence umumiyetle kabul edilen 1365 de doğru değildir. Edirne'de Pâdişah için bir sarayın inşa edilmiş olması, o tarihte Bursa'nın terkedildiğine bir delil teşkil edemez. Yıldırım Bayezid zamanında dahi Bursa'nın esas pâyitaht olduğu muhakkaktır. Ozaman Bayazid'in yanında bulunan Schiltberger (*The Bondage and Travels of Schiltberger*, London 1879, s. 39) diyor ki: "*The Capital of Turkey is called Wursa*". Fakat Edirne'den bahsederken (s. 39) "*I have also been in Greece; The capital is Adranopoli*". Edirne, Rumeli'nin merkezi idi ve tabii Sultan o tarafta bulunduğu zaman Edirne'deki sarayında oturuyordu.

Sahife 322 de Ayasofya Camii olarak takdim edilen resim şüphesiz Bayezid Camiidir. Eserin ikinci tabında bu gibi hatalar kolayca düzeltilbilir. Kısaca, bizlere düşen büyük bir vazife var: İlmî esaslara göre yazılmış Türk tarihini dünya efkârına bir an önce sunmak.

H. İNALCIK

RICHARD E. KREUTEL : *Kara Mustafa vor Wien, Das türkische Tagebuch der Belagerung Wiens 1683, verfasst vom Zeremonienmeister der Hohen Pforte, Osmanische Geschichtsschreiber herausgegeben von Dr. R. E. Kreutel, Band 1.* (Verlag Styria, Graz, Wien, Köln).

Dr. Kreutel, Osmanlı devletinin Almanca konuşan milletlerle dörtüzyıl doğrudan doğruya temas halinde bulunarak modern Avrupa'nın teşekkülünde kalıcı bir tesir yaptığını işaret etmekle bir hakikat ifade etmektedir. Osmanlıların Viyana muhasaraları bu münasebetler tarihinde mühim dönüm noktalarıdır. Bu güne kadar 1529 ve 1683 muhasaraları üzerinde basılmış eserlerin miktarı 2500 ü aşmaktadır (Walter Sturminger, *Bibliographie und Ikonographie der Türken belagerungen Wiens 1529 und 1683*). Dr. Kreutel, bu geniş neşriyata rağmen, 1683 muhasarasına ait en mühim Türk kaynağının Batı ilim âlemince meçhul kalmış olmasına dikkati çekmektedir. Bu kaynak, muhasaranın Veziriazam yanında bulunan bir memur tarafından yazılmış rûznâmesidir. Osmanlı kaynaklarının ilk ve eşsiz mütehassısı Hammer-Purgstall dahi bunu kullanmamıştır. Bu rûznâme, Fındıklılı Mehmed ağa tarafından (*Silâhdar tarihi*) esas itibariyle iktibas olunmuş ve ilk defa Türk yazarları (general) Necati Salim ve Cevad Üstün, eserlerinde ondan istifade etmişlerdir. Bu kaynak, 1683 muhasarası için birinci derecede ehemmiyetlidir. Vekayi bakımından Râşid, Mehmet Giray ve Hasan Esirî gibi kaynaklardan çok daha sarih ve teferruatlıdır. Onu yazan memurun *Teşrifatçı Ahmet* olması lâzım geldiğini Dr. Kreutel kuvvetli delillerle ileri sürmektedir. Dr. Kreutel, rûznamenin aslını iki nüsha (Topkapı Sarayı Küt. Revan k. no: 1310 ve British Museum, Or. 6647) olarak tesbit etmiş ve onu, Silâhdar'daki şekli ile karşılaştırarak Almancaya tercüme etmiştir. Silâhdar, bu kaynağı, bazı tâbirler ilâvesi ve ehemmiyetli görmediği yer-

lerin çıkartılması suretiyle kullanmıştır. Buna mukabil o, başka kaynaklardan mühim ilâveler yapmıştır. Bu sebeple Dr. Kreutel, Silâhdar'daki bu fazla kısımların da ayrıca ikinci bir fasılda tercümesini vermiştir. İstanbul baskısı (*Silâhdar tarihi*, İstanbul 1928) bazı hatalar ihtiva ettiğinden, mütercim, Viyana Milli Kütüphanesindeki nüsha ile karşılaştırmıştır. Bu suretle onun tercümesi, silâhdarın bu kısmını kullanmak isteyen Türk araştırmacılar için de değer taşımaktadır. Dr. K. hususiyle yer adlarının ve terimlerin doğru olarak tesbitine çalışmıştır ki, bu, tercümeyle ayrı bir ilmî kıymet vermektedir.

Bu küçük ciltte muhasaranın Türkler tarafından yapılmış bir plânının fotosu da, Viyana Tarih Müzesi'nden alınarak değerli açıklamalarla basılmış bulunmaktadır.

Dr. Kreutel, esere, muhasaraya ait Osmanlı kaynakları hakkında bir mukadime koymuş ve burada uzun tetkiklerinin değerli neticelerini hulasaten vermiş kaynakların nisbî değerlerini göstermiştir. Rûznâme metnine ait notlar ve terimlerle has isimlere ait fihrist, bir çok meselelerin halline yardım etmektedir. Netice itibarile, bu eserin, II. Viyana muhasarası üzerinde çalışacak araştırmacılar için zarurî bir rehber olduğunu ifade etmek lâzımdır.

H. İNALCIK

